

1969-3

Maandschrift voor

BIJENTEELT

Versijnt maandelijks

Jaargang 71 - maart 1969

Officieel orgaan van de Vereniging tot bevordering der Bijenteelt in Nederland

Ik kies een kast(I)

Eigenlijk zou een imker pas kunnen beslissen welke bijenkast voor hem de beste is, nadat hij een aantal jaren ervaring heeft opgedaan met de in ons land beschikbare kastsystemen. Maar dat is wel een dure en langdurige methode om zijn probleem op te lossen, want hij blijft dan zitten met een aantal kasten, waarvan hem bij nader inzien blijkt, dat ze toch niet helemaal zijn wat hij wil hebben.

Om vooral beginnende imkers deze dure en langdurige methode om een kast te kiezen te besparen, zijn deze artikelen geschreven. Denk niet, dat wij voor u gaan kiezen. Dat moet u zelf doen. Wel kunnen wij in dit artikel schrijven over alle misere, die we in de loop der jaren met allerlei kasten hebben meegemaakt om daarna de voor- en nadelen van de in ons land gangbare kasten nader te belichten. U kunt dan al voordat u tot de aanschaffing van een kast overgaat overwegen wat voor u minder geschikt is en wat er overblijft kunt u gemakkelijker uw keuze bepalen.

Houd u bij één kasttype.

Het is van het grootste belang, dat de imker alle onderdelen van bijenkasten op zijn stal door elkaar kan gebruiken. Dat geldt natuurlijk voor de grotere imker, maar evenzeer voor de imker met maar twee kasten. Ik kreeg dat vorig jaar nog weer eens te zien bij een imker, die begonnen was met een goede simplexkast met een prima volk er in en die daarna een nieuwe spaarkast had bijgekocht om er zijn eerste zwerm in te doen. Het volk in de simplex, waarmee hij begonnen was, ontwikkelde zich zeer sterk en het had op een gegeven moment meer ruimte nodig. Hij had daarvoor wel een honingkamer beschikbaar, maar die kon hij niet gebruiken omdat een honingkamer van een spaarkast nu eenmaal niet op een simplex past. Nu is zoiets met enige moeite wel tijdelijk op te lossen als men zijn volken thuis houdt en vooral, als ze in een overdekte stal staan, maar onze imker had zijn volken klaar staan voor de reis naar de heide. Als hij twee kasten van hetzelfde systeem had gehad, zou hij geen moeilijkheden hebben

ondervonden. Zorg er dus voor, dat u zich aan één type bijenkast houdt, waarvan u alle onderdelen door elkaar kunt gebruiken.

Neem genormaliseerde kasten.

Als u op uw bijenstal met genormaliseerde kasten werkt, bespaart u zich daarmee veel tegenwoordige en toekomstige ergernis. De maten van de genormaliseerde kasten zijn in de desbetreffende werktekeningen vastgelegd. Als u dit jaar een genormaliseerde kast koopt, kunt u daar volgend jaar zo nodig een extra buitenrand en honingkamer of broedkamer bij kopen en u bent er dan zonder meer zeker van, dat die op de reeds aanwezige kast passen. Hebt u géén genormaliseerde kast, dan is het tien tegen een dat u er geen passend nieuw materiaal bij kunt krijgen.

Maar met niet-genormaliseerde kasten kunt u ook allerlei andere narigheden beleven. Ik wil u daarvan graag een paar voorbeelden geven!

In mijn woonplaats hebben we een buitenge woon goed imker, die zijn volken met grote zorg en deskundigheid verzorgt. Volgens ooggetuigen behoren zijn volken steeds tot de beste van de hele afdeling. Hij wintert zijn volken ook deskundig in en met ruim voldoende wintervoedsel. Maar enige voorjaren achtereen waren zijn volken dood, ondanks alle goede zorgen, die hij eraan besteed had. Omdat niemand van de plaatselijke deskundigen het raadsel kon oplossen, legde men het voor aan de heer van Aarst van het rijksbijenteeltconsulentschap. Men vertelde hem alle bijzonderheden en de heer van Aarst besloot dat, als de mislukkingen niet aan de imker en niet aan de bijen te wijten waren, het aan de kasten moest liggen. Toen hem de kasten getoond werden, ontdekte zijn deskundige blik meteen de oorzaak. De ruimte tussen de ramen van de onderbak en de bovenbak was niet in overeenstemming met de voorschriften van de normalisatie, doch deze ruimte bedroeg enige centimeters meer. Ze waren dus, anders uitgedrukt, gebouwd voor ramen, gróter dan het simplexraam. Maar de ramen die er in zaten,

waren van het simplex-formaat. En de imker had het euvel, dat er aan deze kasten kleefde niet opgemerkt.

In de provincie Utrecht ontmoette ik een imker, die een volk gekocht had op een bijenmarkt. De ramen waren op het oog niet te onderscheiden van het simplexraam. Maar toen hij ze in een van zijn kasten wilde overhangen bleek, dat ze daar net iets te groot voor waren. Ze gingen er wel in, maar er bleef praktisch geen bijenruimte over tussen de zijlatten van de ramen en de binnenwand van de kast. De ramen zouden dus stellig door de bijen zó vast worden gekit, dat hij een breekijzer zou moeten gebruiken om ze los te wrikken.

Een ander geval heb ik zelf meegemaakt met een volk van een overleden imker, dat ik cadeau kreeg. De imker had de oren van de simplexramen zover afgezaagd, dat ze in zijn eigenge maakte kast pasten. Maar, als ik die ramen in mijn genormaliseerde kasten hing, schoven ze door dat euvel heen en weer en alle bijen, die zich tijdens het reizen tussen zijlatten en kastwand bevonden, liepen gevaar doodgedrukt te worden. En dat kon ook de koningin overkomen. en in de geërfde kast kon ik aan de andere kant weer niet mijn eigen genormaliseerde ramen gebruiken. Ik heb zo spoedig mogelijk en de kast en de ramen afgeschaft.

Wie zulke buitenmodel kasten gebruikt, ondervindt ook allerlei moeilijkheden als hij een collega wil helpen of als hij zelf door een collega wil worden geholpen. Zo heb ik eens een raam met eitjes van een prima Carnica-koningin van een imker gekregen. Het raam bleek te groot te zijn om het in de genormaliseerde kast te hangen, waarin mijn moerloos gemaakt kweekvolk zat. Ik moest de raat in allerijl uit het raam snijden en het inpassen in een simplexraam. Er is nog een bezwaar aan zulke afwijkende kastmatten verbonden. Onze imkersartikelen zijn allemaal geheel afgestemd op de genormaliseerde ramen. Ik heb eens een serie bijenkasten op een markt gezien, die zo op het oog wel voldeden aan de voorgeschreven maten. Ik merkte echter op, dat de imker de raampjes

zelf had gemaakt. Dat zou niet zo erg zijn, als hij zich aan de voorgeschreven maten had gehouden. Hij was echter te zuinig geweest: hij had zijn ramen gemaakt van hout, dat in de eerste plaats te smal was en in de tweede plaats te dun. Als ik er afstandblikjes omschoof, bengelden die met teveel ruimte om de oren van de ramen. Zou ik deze ramen gebruiken in mijn eigen kasten, dan zouden ze daarin bij het reizen op en neer dansen. Zou ik mijn eigen ramen in deze kasten gebruiken, dan zou er een spleet ontstaan tussen onder- en bovenbak waardoor de bijen konden ontsnappen.

Ik moet ook nog even het geval signaleren van de imker, die het simplexraam te klein vond. Hij maakte zelf kasten met grotere ramen. Die hadden dus niet het bezwaar dat ze te klein waren, maar toen hij wilde gaan slingeren bleken ze wél het bezwaar te hebben, dat ze niet in zijn slinger pasten.

Niet alleen de bijenkasten zijn dus in ons land genormaliseerd, maar ook de raampjes. Een van de voordelen van deze normalisatie is, dat vrijwel alle imkers kunstraat van hetzelfde formaat gebruiken, die dan ook goedkoop gemaakt en uit voorraad geleverd kan worden. Kunstraat van afwijkende maten, voor raampjes met afwijkende maten dus, moet afzonderlijk worden gemaakt en is niet uit voorraad leverbaar. Dat afzonderlijk maken kost méér aan arbeidsloon en deze kunstraat moet dus duurder zijn dan de normale. Bovendien moet de imker kunstraat van afwijkende maat reeds in de winter bestellen als hij er zeker van wil zijn, dat hij ze tijdig ter beschikking heeft.

Afgezien echter van de hier geschetste en nog vele andere moeilijkheden, die afwijkende kasten en afwijkende ramen in de praktijk veroorzaken, kleeft er aan die afwijkende maten nog een bezwaar: ze zijn dikwijls onverkoopbaar. Een imker voelt er namelijk meestal weinig voor om kasten te kopen, die hij niet met zijn eigen kasten door elkaar kan gebruiken.

In een volgend artikel gaan we de mogelijkheden bekijken, die de beide in ons land gebruikelijke kastsystemen, de genormaliseerde simplexkast en de spaarkast, ons bieden. G.

UIT DE JAAGKIEPS

GEDENATUREERDE SUIKER

In Engeland mag suiker, waaraan zekere stoffen zijn toegevoegd die hem ongeschikt maken voor menselijk gebruik, worden verkocht zonder „surcharge” voor gebruik in dierlijk voedsel. Dit is erg aantrekkelijk voor de imkers. Een van deze producten, suiker met toevoeging van octosan en een groene kleurstof, heeft geen waarneembare schade gedaan aan de bijen, die het instituut te Rothamsted er in laboratoriumproeven mee voerde. Het lijkt onwaarschijnlijk, dat deze octosansuiker schade zal berokkenen aan de wintervolken die Rothamsted ermee voerde, maar de uitwerking kan niet met zekerheid worden vastgesteld voordat de proeven met de overwintering van deze volken hun beslag hebben gekregen. Dit lezen we in Scottish oktober. Het komt ons voor, dat onze Engelse vrienden achter lopen. Terwijl wij in ons land al meer dan een halve eeuw gedenatureerde suiker voor bijen kennen, schijnt het, dat men aan de overzijde van het Kanaal pas thans op die gedachte gekomen is. Ook met octosansuiker hebben wij al een jarenlange ervaring. Octosansuiker werd reeds in de winter 1940/41 aan bijen gevoerd, schrijft Die Biene oktober. Het smaakt zo bitter als gal. Maar het is een onschuldige verbinding van suiker en azijnzuur. Deze verbinding valt langzamerhand weer uiteen onder invloed van water. In gelijke mate verdwijnt ook de bittere smaak weer. In het wintervoer handhaaft de bittere smaak zich gedurende drie of vier maanden. Zelfs wanneer in het ongunstigste geval de voorjaarsshoning nog wat octosan zou bevatten en bitter zou smaken, verdwijnt deze bittere smaak van de honing toch beslist in de loop van een of twee maanden. Als men de voedersuiker, die men aan de bijen toedient, wat langer verwarmt of verhit, wordt de octosan zelfs nog sneller afgebroken.

Onze Duitse collega's hebben vorig jaar suiker voor hun bijen gehad, die gedenatureerd was met ijzeroxyde en daarmee hebben ze bijzonder slechte ervaringen opgedaan. In de Duitse bijenbladen heeft het klachten geregend. Dit jaar past men, evenals wij al jaren doen, octosan toe voor het denatureren van bijensuiker.

VOORUITSTREVENDE BIJEN GEBRUIKEN ALUMINIUMVERF

Bijen gebruiken hars van allerlei planten om hun nest te beschermen tegen weersinvloeden, tegen indringers en om er hun raten mee te versterken. In de natuur zijn de nesten van de bijen niet altijd voldoende beschermd tegen weer en vijanden en dan verkleinen ze de vliegopening naar de behoefte van het volk. Soms maken ze in de winter de vliegopening kleiner en in de zomer groter om een broedtemperatuur van ongeveer 34° C te kunnen handhaven. Binnen in het nest worden alle spleten afgesloten en de binnenwand wordt voorzien van een uit propolis bestaande vernislaag, die in de nabijheid van de raten dikwijls wordt aangevuld met was.

Voor al daar, waar de raten aan de bovenkant verbonden zijn met de nestwand, gebruiken de bijen ook propolis. De oorspronkelijk van was gebouwde bovenste cellen worden afgeknagd en vervangen door cellen van was en propolis. Toen de schrijver van het bovenstaande, de heer Buys van het Instituut voor Plantenbescherming te Pretoria, samen met de imker Mostert een zwerm verwijderde uit een oude, holle eik, waren ze verbaasd over de zilveren glans van stukken propolis ter grootte van drie bij vijf inches bij de nestingang. Gedurende hun werk zagen ze tal van bijen, die aluminiumverf in de korfjes aan hun achterpootjes meebrachten, die wel op druppels kwikzilver leken. Bij nader onderzoek bleek ook binnenin de holle boom en in de raten aluminiumverf gebruikt te zijn. De bron van deze verf vonden ze op 300 meter afstand: een geverfde schutting. De haalbijen trokken met hun kaken draden van het kleverige materiaal af, vatten zo'n draad aan met een van de middelste pootjes en brachten die dan naar het stuifmeelkorfje aan de achterpootjes. Als de korfjes vol waren, keerde zo'n bij huiswaarts. Daar wordt ze klaarblijkelijk altijd door andere bijen geholpen, die de propolis van hun pootjes bijten en die brengen waar hij nodig is. South African juli-augustus.

In Scottish oktober vinden we een paar citaten van Manley en Hamilton over de behoefte, die bijen hebben aan water. Aanbevolen wordt een buitenband van een auto in de lengte door te zagen en beide helften op de grond te leggen en ze met water te vullen bij wijze van bijenkroeg. (In ons land doen tal van imkers dat al jaren als ze hun bijen naar de heide brengen of naar ander plaatsen, waar ver in de omtrek geen water te vinden is.) De schrijver zaagde zelfs een tweede band door en dat kostte hem bijna een waardevolle duim. Hij legde een spons en een handvol mos in het water, waarop de bijen een zitplaats vonden terwijl ze hun „niet te koud en niet te zindelijk water“ dronken. Hij geeft de raad de doorgezaagde autobanden, die men in zijn eigen tuin als bijenkroeg gebruikt, te omringen met voorjaarsdophei, sneeuwkllokjes, aconietjes en crocussen, dat zijn de bloemen die de bijen direct na de winter „vurig“ maken.

Voordat hij zijn autobanden had, haalden zijn bijen water van een hoop zand, die van een bouwwerk was achtergebleven en die vochtig was van de regen, de dauw of zijn tuinslang. Maar als er werkelijk dracht is, laten de bijen deze drinkplaatsen in de steek, ze schijnen dan voldoende vocht te krijgen uit de nektar, die ze vergaren. Een blik op deze bijenkroeg laat ons dus meteen zien of er dracht is of niet.

BIJENSTEKEN

Ook Duitsland heeft zijn sterfgeval als gevolg van bijensteken. Een vijfjarig meisje stierf door een bijensteek. De imker G. M. schrijft naar aanleiding daarvan in Die Biene oktober dat zijn tweejarig kleinzootje bewusteloos bij de bijen gevonden werd. De hooivork, waarmee hij waarschijnlijk de bijen had verontrust, lag naast hem. In het ziekenhuis werden ongeveer honderd angels verwijderd en na enige tijd werd het kind genezen uit het ziekenhuis ontslagen.

Oude raten worden uitgesneden en oude raampjes worden gebruikt om er de kachel mee aan te maken. De uitgesneden raten zijn waardevol en ze worden opgezonden aan onze leverancier van kunstraat. Alle gereedschappen worden gereinigd. De bijenveger wordt gewassen en gedroogd, pijp en berokers worden schoongemaakt. De voerapparaten maken we met heet water schoon. De vliegplankscharnieren krijgen een druppeltje olie. De lege broed- en honingbakken krabben we schoon en ze krijgen een kwastje verf of creosoot. We planten sneeuwkllokjes en crocussen. We bestellen alles, wat we in het voorjaar nodig hebben, zoals raampjes, kunstraat enz., die we klaar maken voor het gebruik om ze bij de hand te hebben zodra we ze nodig hebben. En we stekken wilgen.

Dat was een kleine bloemlezing uit de goede wenken, die we in tal van buitenlandse bijenbladen in het stille jaargetijde lazen. Leest u het opschrift boven deze opsomming nog even?

BUCKFASTBIJEN

Er wordt in de Engelse bijenbladen nogal wat reclame gemaakt voor in Israël gekweekte Buckfastbijen. In Irish september geeft het Ierse bijeninstituut het resultaat van met deze bijen genomen proeven. Ze gebruiken ongeveer evenveel wintervoedsel als de andere bijen van het instituut. In het voorjaar, na maart echter, hebben ze meer voedsel nodig dan de andere volken. In het voorjaar hadden ze een beetje roer, terwijl de andere volken geheel vrij van roer waren. De honingopbrengst was gemiddeld 55 pond terwijl de andere volken gemiddeld 67½ pond honing opbrachten. Na de zomerdracht moesten de Buckfastbijen direct worden gevoerd, want ze hadden wel veel bijen, maar weinig voorraad. De andere volken waren, wat dat betreft, na de dracht spaarzamer. De conclusie luidt: De omvang van de proeven was te klein om er vaste conclusies uit te trekken, maar de proeven wijzen in de richting, dat Buckfastbijen in Ierland minder voordeel brengen dan de inheemse bijen.

Wat doen we met zwakke volkjes?

Vlaamse postduivenhouders geven hun duiven per dag vier tot vijf gram honing om hun prestatievermogen te verhogen. Meestal geven ze de honing in het drinkwater. Men meent vastgesteld te hebben, dat het toedienen van honing versterkend werkt bij de rui en in de wintertijd. Zieke duiven genezen sneller als ze honing krijgen. Dat stond in Vlaamse september 1967. De redactie van Die Biene oktober voegt hieraan toe, dat het in Duitsland vervaardigde en met succes voor het voeren van duiven gebruikte preparaat Trevit eveneens honing bevat.

LACHERTJE

Een groepje imkers was bezig honing te slingeren van het koolzaad. Als slingerterruimte gebruikten ze een Volkswagen Kombi, die ze bij het koolzaad plaatsten, dicht bij een drukke weg. Nieuwsgierige weekend-touristen stopten en stelden vragen over dit ongewone schouwspel. Maar de imkers waren niet gekomen om een cursus te geven, ze wilden opschieten met hun werk. Een hunner zei daarom langs zijn neus weg: Vanmorgen parkeerde er ook een auto waar de uwe nu staat. De bijen gingen op de banden zitten en prikten ze lek. De mond van de chauffeur zakte open, het gezelschap vergat te groeten en hun chauffeur gaf gas. ADIZ oktober.

Y.

IMKERSAGENDA

- 12 april: 30e Bijenmarkt te Dordrecht.
- 12 april: Bijenmarkt Twente, aanvang 10 uur bij Hotel 't Loar te Zenderen aan de Rijksweg Almelo-Hengelo (O.).
- 15 april: Bijenmarkt te Purmerend, aanvang 10 uur op het veilingterrein, Burg. Kooimanweg.
- 18 april: Bijenmarkt te Emmen.
- 17 mei : Algemene Vergadering in het gebouw voor Kunsten en Wetenschappen te Utrecht, aanvang 11 uur v.m.

Bij de „uitwintering“ in het voorjaar komt het nog wel eens voor, dat sommige volken nog al sterk ingekrompen zijn en slechts drie of minder ramen bezetten. Dit kan verschillende oorzaken hebben, maar daarover wil ik het ditmaal niet hebben. Het uitgangspunt van dit artikeltje is: wat doen we er mee?

Wie over een behoorlijk aantal volken beschikt, b.v. tien of meer, kan ze het beste met andere volken verenigen, of twee kleine bij elkaar doen. Dit kan in april nog zonder bijzondere voorzorgsmaatregelen geschieden. Theoretisch zou men de beste koningin moeten behouden en de slechtste uitvangen en vernietigen. Dat zou er op neerkomen, dat de koningin uit het kleinste volk de dupe wordt. Dit is niet altijd juist. Om over de kwaliteit van een koningin te kunnen oordelen moet men over nauwkeurige aantekeningen kunnen beschikken en die ontbreken meestal of ze zijn niet meer korrekt bijgehouden.

Daarom kan men zich hierover beter niet te veel zorgen maken en de keuze van de koningin maar aan de bijen overlaten. De achteruitgang van het aantal volken komt later weer goed door een betere opbrengst, terwijl het aantal met het opzetten van zwermen — die in zo'n geval wat vroeger in het jaar afkomen — kan worden aangevuld.

Voor mensen met enkele volken, b.v. twee tot vier, staat de zaak anders. Men wil zijn aantal volken meestal niet verkleinen en is bovendien niet zo ingesteld op het winnen van veel honing. Daarom kan hier een andere werkwijze worden gevolgd dan bij de eerste groep het geval is.

Men geeft zijn volkjes niet meer raten ter beschikking dan ze kunnen bezetten. Het onbezette deel van de kast wordt afgesloten met een aan beide zijden met hardboard bespijkerd leeg raampje en men verkleint de vliegopening tot 1/3 van de breedte van het aantal bezette ramen en dekt het volkje goed af met materiaal, dat de warmte vasthoudt. Verder mag het niet aan voer ontbreken.

De grotere volken behandelt men evenzo.

Zodra de broedontwikkeling uitbreidt en deze (grote) volken over 6—8 ramen broed beschikken, neemt men hieruit één raam gesloten broed en hangt er een uitgebouwd raam voor in de plaats. De bijen afschudden in hun eigen kast. Het raam gesloten broed komt in het kleine volk en het schotje schuift een raamafstand op. Hier-na weer warm afdekken en zo nodig wat voer geven. Om de andere dag een half jampotje. Vooral niet te veel voer tegelijk geven. Dan zouden de leeggekomen cellen met voer geblokkeerd worden en daar willen we eitjes in hebben. De warme bekapping maakt het mogelijk, dat er een grotere broedzone van 35° C in stand kan worden gehouden, waarbij de betrekkelijk kleine vliegopening ook kan meewerken. Twee weken nadat wij onze raat met gesloten broed hebben ingehangen zijn alle cellen uitgelopen en ons aantal jonge bijen sterk toegenomen. De lege cellen worden weer opnieuw van eitjes voorzien. We herhalen nu dit kunstje nog eens en nemen, zo we die hebben, een raat gesloten broed uit een ander volk; hebben we dat niet, dan moet hetzelfde volk nog maar een keer bijspringen.

Ons kleine volkje haalt nu snel op en zijn koningin begint meer eitjes af te zetten als gevolg van vele jonge voedsterbijen en een grotere broedzone. We kunnen nu misschien een uitgebouwd raam inhangen.

Ons sterkere volk geeft een ander beeld te zien. Hier hebben we een paar maal een raam met gesloten broed weggenomen, waardoor de aanwas van jonge bijen werd afgeremd, zodat de verhouding jonge tot oude bijen omgekeerd is in vergelijking met ons kleine volkje. Beide zullen nu ongeveer even sterk zijn geworden en kunnen tegelijk worden verzorgd.

Het zal nu ongeveer begin mei zijn geworden en de eerste darrencellen kunnen worden belegd. Het oorspronkelijk kleine volkje zal het eerst zwermalarm slaan. Dat komt, omdat dit me veel jonge bijen = voedsterbijen werd versterkt.

Over dit verband tussen darrenbroed en zwerm-drift hoop ik in het volgende nummer iets te vertellen. Dus, darrenkoppensnellers, zet je maar „schrapp“!

Voorlopig adviseer ik hun, die hun volken naar het fruit verhuren, de eerste methode te volgen. Wat men aan huur zou verliezen, krijgt men aan honing terug en men bouwt bij zijn fruitweker een „reputatie“ op, zodat degene, die u een adres bezorgde, niet voor schandaal hoeft te staan.

Verder veel succes en laat de redactie eens weten, hoe u gevaren bent, zodat ons maand-schrift een blad van en voor de leden wordt.

Hilversum. O. de Vries.

Verslag van een bezoek aan het instituut voor bijenteeltonderzoek te Liebefeld (Bern) Zwitserland

VAN 22—24 JULI 1968.

Ir. J. Mommers.

Doel van de reis.

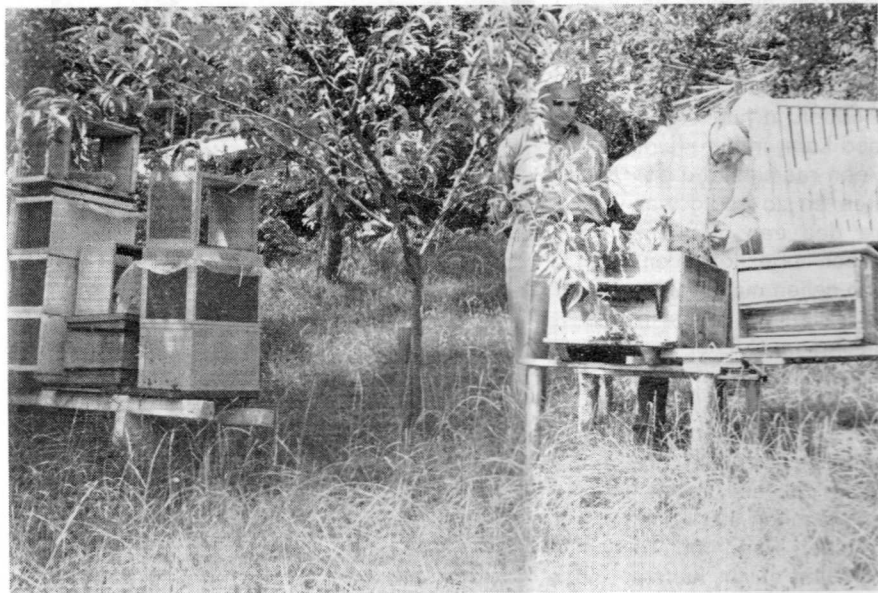
Het eigenlijke doel van de reis was het leren kennen van de methode van onderzoek naar septicaemie bij de bijen. Ook in ons land komt natuurlijk herhaalde malen sterfte voor bij bijen, terwijl geen bekende bijenziekte wordt geconstateerd. Dr. Wille van de „Bienenabteilung“ van de „Eidgenössische Milchwirtschaftliche Versuchsanstalt“ vond in veel van deze gevallen een infectie in het bloed van de bijen. Deze infectie, die door verschillende bacteriën veroorzaakt kan worden, noemt men septicaemie. Het onderzoek gebeurt door met een fijn capillair bloed uit de bijen op te zuigen en dit microscopisch te bekijken. Daar soms zeer kleine bacteriën, z.g. Rickettsiën, aanwezig kunnen zijn, is een phasecontrast-microscoop en een vergroting van 1000 maal nodig. Dan nog zijn deze organismen nog maar nauwelijks zichtbaar.

Septicaemie.

Septicaemie komt in Zwitserland zeer veel voor. Volgens Dr. Wille was er in 1967 vrijwel geen volk te vinden, waarin niet een of andere vorm van deze ziekte voorkwam. In 1968, dat in Zwitserland een zeer gunstige dracht te zien gaf, was de infectie veel minder algemeen.

Infectie is mogelijk via de tracheën. In hoeverre de ziekteverwekker primair optreedt of secundair, dus nadat de bijen door andere oorzaak ziek geworden zijn, is niet bekend.

In Zwitserland gaat septicaemie betrekkelijk zelden gepaard met z.g. „Schwarzsucht“. Bij deze

Links op de foto
een aantal kasten
van kunststof.

ziekte verliezen ook jonge bijen de haren. In Oostenrijk schijnt dit wel het geval te zijn. Deze Schwarzsucht komt in Nederland, voor zover mij bekend, niet voor. Ze gaat in Zwitserland vaak samen met „Muskelzerfall”: het uiteenvallen van de vliegspieren. Bij het septicaemie-onderzoek vindt men ook deze ziekte. Losse stukjes van het spierweefsel worden dan met het bloed opgezogen. In Nederland is één geval van degeneratie van de vliegspieren beschreven door Winkel (Maandschrift voor bijenteelt 43 (1940)6-7, 110-113) onder de naam „vleugellamheid”.

De bijenteelt in Zwitserland.

Het is vanzelfsprekend dat niet alleen over de bloedinfecties bij de bijen gesproken werd, maar dat ook over andere bijenteeltproblemen werd gesproken.

De bijenteelt in Zwitserland is zeer omvangrijk.

Na Roemenië is het het dichtst met bijen bezette land ter wereld. Er zijn in dit kleine land ongeveer 280000 bijenvolken. Het aantal imkers bedraagt rond 27000. Het aantal imkers en bijenvolken daalt geleidelijk.

De bijen worden in hoofdzaak gehouden in kasten met achterbehandelning. De opbrengst per bijenvolk is gemiddeld minder dan 5 kg. **Het onderzoek** is geconcentreerd in het instituut te Liebefeld. Het aantal medewerkers bedraagt 14, waaronder 7 academici.

De voorlichting.

Voor het Duits-sprekende gedeelte van Zwitserland is er één „Berater”. In het Nederlands vertaald zou men het best kunnen zeggen: consultant. Deze voorlichter werkt nauw samen met het instituut te Liebefeld. Naast het geven van voorlichting houdt hij zich ook nog bezig met het verrichten van praktijkonderzoek.

De „Berater” wordt door de overheid betaald evenals zijn helpers, de „Fachverständige”. Hier van zijn er 250. Zij worden door het instituut opgeleid. Zij doen dit werk in hun vrije tijd en verplichten zich 100 uren per jaar hiervoor beschikbaar te stellen. Een klein rekensommetje leert dat deze mensen dus het werk doen van 12 ambtenaren met een volledige dagtaak. Ik vraag me af of daardoor niet een veel betere voorlichting gegeven zou kunnen worden. Ik had het genoeg samen met Dr. Wille een bezoek te brengen aan de „Berater”, de heer Schaefer te Gelfingen. Op zijn bijenstand stonden verschillende typen bijenkasten. Het is duidelijk dat men wel van de algemeen in gebruik zijnde achter-behandelingskasten af wil. Een keuze uit de her en der verzamelde stapelkasten heeft men nog niet gemaakt. Verschillende kasten van kunststof waren in gebruik, maar geen enkele voldeed helemaal. Er komen echter steeds nieuwe soorten kunststof en op den duur zal er wel een bruikbare bij zijn. We zullen deze ontwikkeling goed in de gaten moeten houden, zodat we te zijner tijd het toch eigenlijk weinig geschikte hout voor bijenkasten kunnen vaarwel zeggen.

We brachten ook nog een bezoek aan de bijenstand van de bekende koninginneteler Alois Troxler in Sursee. Het viel op dat de thans geëelde Nigra stam niet meer zo zwart was als voorheen. De fluweelzwarte Nigra-darren kwamen nog slechts sporadisch voor. De ervaring heeft geleerd, dat de opbrengst op den duur sterk daalde, als men maar steeds op kleur selecteert. Daarom let men thans minder op kleur en meer op de opbrengst. De heer Troxler was bezig de bijen honingraten af te nemen. De volken zaten vol met honing van „Weisstanne“, dus dennenhoning. In tegenstelling tot de honing van „Rottanne“ kristalliseert deze honing zeer snel. Hij bevat namelijk veel melecitose. Al voordat de honing afgenomen kan worden, is hij in de raat gekristalliseerd en keihard. Slingeren is onmogelijk. De heer Troxler had enkele tonnen van deze honing, die niet uit de raat te krijgen zijn. Hij was nu bezig de raten in water te dompelen en daarna aan de bijen terug te geven in de hoop dat de opnieuw door de bijen opgenomen honing iets langer vloeibaar zou blijven.

Tenslotte werden nog een paar proefstanden bezocht, waarvan één gebruikt werd voor insecticidenonderzoek. In de omgeving kwamen geen andere bijenvolken voor. Om een insecticide op zijn giftigheid te beproeven werd dit op een normaal drachtveld b.v. witte klaver gespoten. Door middel van vallen voor de vliegaten werd dan het aantal dode bijen geteld. Uit deze proeven was o.a. gebleken dat Phosdrin, 's avonds gespoten, de volgende dag geen schade meer veroorzaakt aan de bijen. Het ook in ons land beproefde Zolone gaf wel een iets verhoogd sterf-

tecijfer in de vallen, maar aan de bijenvolken was dit niet als schadelijk aan te merken.

Tenslotte nog iets over de bijenziekten in Zwitserland.

Vrijwel alle bekende bijenziekten komen voor. Nosema is zeer algemeen. Het gaat vaak gepaard met amoebenziekte. In sommige jaren treden zeer grote verliezen op. Kwaadaardig vuilbroed komt veel voor. Men tracht dit wel met antibiotica te bestrijden, maar het aantal gevallen breidt zich nog steeds uit. Ook goedaardig vuilbroed en zuurbroed komen veel voor. Het aantal mijtziektegevallen is verontrustend groot. Kalkbroed, dat in ons land vrijwel alleen in darrenbroed wordt gevonden, is in Zwitserland soms zeer schadelijk doordat het werksterbroed ernstig wordt aangetast. Toch wordt er veel aan de bestrijding van ziekten gedaan. Er is een groot aantal „Bieneninspektoren“, opgeleid door het Instituut te Liebefeld, die leiding geven bij de bestrijding. Ik kreeg de indruk dat Dr. Wille niet zo erg geporteerd is voor de bestaande geneesmiddelen. Vooral in antibiotica ziet hij nogal bezwaren. De resultaten van de mijtziektebestrijding met Folbex zijn niettegenstaande verschillende „Generalbehandlungen“ onder toezicht van „Bieneninspektoren“ teleurstellend.

Alles bijeen was dit een zeer interessante reis, die, doordat ik in de gelegenheid was de onderzoekstechniek en de symptomen van voor ons nieuwe bijenziekten te leren kennen, het waarschijnlijk mogelijk zal maken ook in Nederland betere diagnoses te stellen. Daarnaast werd een aantal indrukken opgedaan, die voor de praktijk van het bijenhouden ook in ons land van belang kunnen zijn.

Dr. Wille kijkt toe hoe de heer Schaefer een bijenvolk naziet.

Praatje van „De Bijenman”

Ongebreidelde zwermrust van de bijen in 1968?

Onze Jaagkiepsman laat ons meeleven met wat onze collega's in de hele wereld doen en beleven. Als het uit verre landen is met een heel ander klimaat en andere omstandigheden, is dat wel interessant. Hier doel ik op iets uit de „Rheinische” overgenomen, waar imker Bremer vraagt aan mensen uit de praktijk of ze ook antwoord weten op de vraag, waarom de bijen in 1968 zo zwermrustig waren. Mogelijk neemt genoemd blad weer iets uit ons maandschrift over en dan hierbij wat ik wou zeggen. Misschien waren hier ook imkers, die menen dat ze meer zwermrust hebben beleefd?

In de 55 jaar, die ik imker, is het me nooit opgevallen dat de bijen het ene jaar meer zwermden dan het andere jaar. Het normale zwerm patroon raakt in de war door perioden met sterk wisselende temperaturen, dus met idem dracht. Dat verschijnsel hadden we dit jaar in ons land en waarschijnlijk ook in Duitsland. Ik geloof dat het euvel hiermee wel verklaard is.

Mijn leermeester, die 100 ronde, 25 boogkorven en 40 kasten hield, zei dat een imker in de zwermtijd grijze haren krijgt. Het loopt daarmee vaak anders dan de imker verwacht had, maar een opvallend verschil van het ene jaar met het andere is moeilijk te constateren.

Van nature **willen** de bijen zwermen, waarover hierbij een staaltje uit mijn aantekeningen over verleden jaar.

Bij kast no. 2 bleek me op 28 mei op het koolzaad, dat die daar gezwerm had. Vanwege de geknipte moer was de zwerm echter weer teruggegaan. Er waren veel doppen in alle stadia in het volk, die ik op één terugbracht. Twee dagen later vliegt er een zwerm af. Hoe kan dat met één dop?

Na wat omzeuren bij een buurman in de tuin trekt de zwerm weer op de kast. Een dop vergeten? Na controle bleek dat niet zo te zijn. Drie dagen later weer een zwerm in de lucht en bij de andere buurman in een boom, maar je kunt al direkt zien, dat zo'n zwerm zich niet „zet” en hij trok dan ook weer terug op de kast. Te warm of te weinig ruimte? Op de honingkamer zet ik in de zwermtijd altijd nog een honingkamer met lege ramen, neem doekje weg en reisraam er op. Dit ook al om bruidszwermen te voorkomen. Dit laatste is ook al zo'n teken, dat de bijen willen en zullen zwermen.

Van een andere kast, belde mijn koolzaadboer, vloog 22 mei de oude zwerm uit en sloeg terug met geknipte moer. Vijf dagen daarna kon ik, voor het ophalen van de volken van het koolzaad, de eerste zwerm vangen en zegge en schrijve één dag later de tweede zwerm thuis aan de boom. Dit nog wel terwijl ik de eerste zwerm had aangenomen.

De theorie van eerst dit en zoveel dagen daarna zal wel eens opgaan, maar lang niet altijd, let daar wel op.

Verrassingen blijven er elk jaar en niet enkel in 1968.

Over een raampje met eitjes inhangen om zo te kunnen vaststellen of een volk soms de koningin op de bruidsvlucht verspeelde een volgende keer nog iets. Dan is het inmiddels goed voorjaar geworden, als u het leest en krijgen we het weer te druk om te schrijven en te lezen.

Het denkwerk moet zich als regel tot de winter bepalen om het dan in de praktijk toe te passen en te ervaren in hoeverre wij onze bijen kunnen (be)sturen.

Denk er om, dat de natuur bijna altijd sterker is dan de leer.

Met hartelijke groeten van

de Bijenman.

De Kausasische bij

Ik herinner mij niet, dat de laatste jaren in ons blad iets werd gepubliceerd over de Kaukasische bij. Sommige imkers blijken van deze soort bij wel iets te weten, doch waarom hierover in ons maandschrift niets wordt medegedeeld, is mij niet duidelijk. Wellicht interesseert u het volgende.

Augustus 1967 kreeg één van onze imkers van de heer Romeijn de beschikking over één honingkamerraam met kaukasische koningin en een handjevol werkbijen van dit ras. Zodra het raam op de bijenstand was gearriveerd, werd het geplaatst tussen 9 lege broedkamerramen. Na verwijdering van 4 ramen werd hierbij een middelgrote kunstzwerm met 4 broedkamerramen + broed geplaatst. Vooraf had men van deze zwerm eerst de oude bijen laten afvliegen en vanzelfsprekend werd ook de koningin verwijderd. Niettegenstaande het reeds laat in seizoen

was, volgde toch een voorspoedige ontwikkeling. Voordat de winter intrad waren 20 broedkamerramen volledig bezet, waarvan 18 geheel met broed! In het voorjaar bleek, dat het volk goed de winter was doorgekomen, er waren toen 10 ramen geheel bezet. Eind maart 1968 ging dit volk naar de dracht op de wilgen, waar het zich opnieuw voorbeeldig ontwikkelde. 27 april werd het volk bij het fruit in de N.O.P. geplaatst. Er werd veel broed aangezet, doch in verband met het slechte weer kwam gedurende de drie weken van de fruitdracht, evenmin als bij de overige volken, weinig nektar binnen.

Deze bij is zeer zachtaardig en rustig, en iets kleiner dan de normale Nederlandse bij. Bij de controle van het volk werd noch carbolap, noch rook gebruikt. Belangstellenden konden, om een voorbeeld te noemen, zonder enige hinder en zonder bijenkap dit kaukasische volk bezichtigen. Na de fruitreis werden deze bijen weer op de vaste standplaats in het bijenpark geplaatst. Hierna werd een grote kunstzwerm gemaakt. Het lag in de bedoeling om zo veel mogelijk koninginnen te kweken. Nietegenstaande vele gesloten doppen aanwezig waren, kwam er slechts één prinses uit.

Uit het volk werd ook een teeltraam met doppen overgezet in een volk van een collega-imker, waaruit vooraf de doppen waren verwijderd. Weliswaar ontwikkelden de doppen zich volledig, maar de prinsessen kwamen er niet levend uit. Dit was een tegenslag, waarbij men de conclusie zou kunnen trekken dat dit teeltraam niet werd geaccepteerd. Hierbij zij nog opgemerkt, dat het zeer slechte weer wellicht ook invloed zou kunnen hebben gehad.

Er werd niet naar de zomerdracht gereisd, maar wel ging men opnieuw een kunstzwerm maken uit het moedervolk, om toch over meer jonge moeren te kunnen beschikken. Er kwamen 7 volledige doppen, waaruit op de 13e dag één jonge koningin kwam. Bij onderzoek bleek dat de overige 6 doppen afgebeten waren. Uit deze kunstzwerm werd ook een teeltraam genomen. Een volk werd moerloos gemaakt en tevens de doppen verwijderd, waarna dit volk verenigd werd met het teeltraam met 3 doppen. Hieruit kwam weer slechts één moer voort, terwijl de inhoud van de beide andere doppen dood was. Het volk, dat de eerste jonge koningin leverde (nateelt), reisde naar de heide op de Veluwe. Ofschoon het een klein heidevolk was, heeft het het toch gepresteerd om 10 ramen heidehoning te winnen, waarvan 4 met raathoning uit voorbouw.

Het moedervolk met de drie nateeltvolken, die op de bijenstand werden bevrucht, gingen de winter in.

Meppel.

J. Hartkamp.

IN MEMORIAM

Afd. Brummen

Op 28 januari is ons geacht lid, de Heer

H. Hagenbeek

op 81-jarige leeftijd overleden.

Naast het verzorgen van zijn eigen bijen had hij ook nog tijd anderen te helpen.

Wij zullen hem blijven gedenken als één van onze beste bijenvrienden.

Afd. Brummen.

Afd. Geldrop

Op 19 februari is vrij onverwachts van ons heengegaan, in de leeftijd van 67 jaar, onze vriend

Rein van den Hurk,

secretaris van de afd. Geldrop en Omstreken.

Hij was vele jaren een der grootste imkers in onze omgeving, die ieder met raad en daad bijstond. Als een zorgzame vader heeft hij steeds de belangen van de leden behartigd. Zijn nagedachtenis zal steeds in onze dankbare herinnering blijven.

Namens de afd. Geldrop,
F. Maas.

Afd. Hulst en Omg. (Zld.)

Op 27 januari j.l. is op 79-jarige leeftijd na een kortstondige ziekte van ons heengegaan onze Ere-voorzitter, de heer

Ant. H. Dekker.

Reeds in 1916 werd hij lid van de afd. Hulst. In 1919 was hij medeoprichter en sedertdien bestuurslid van de afd. Zaamslag. Van 1939 tot aan de fusie van de afd. Zaamslag en Hulst in 1968 was hij als voorzitter de bezieler van de afd. Zaamslag.

In 1966 werd hem de gouden eremedaillon der vereniging uitgereikt.

Hij was een enthousiast imker en stond iedereen en vooral de jonge imkers met raad en daad bij.

Hij zal als een beminlijk en hulpvaardig man in onze herinnering blijven.

Namens de afd. Hulst en Omstr.
en de oude afd. Zaamslag
P. R. van Assche.

Afd. Bunnik/Houten e.o.

Met leedwezen geven wij kennis van het overlijden van ons geacht bestuurslid en mede-imker

H. de Kruijff

op 3 februari j.l. in de leeftijd van 70 jaar.

Hij was oprichter van de afdeling Houten in 1945, penningmeester tot 1954, daarna kwam de fusie met afdeling Bunnik. Tot nu toe was hij actief bestuurslid van de nieuwe afdeling.

Veel hebben wij aan hem te danken. Wij zullen hem blijven gedenken en in zijn geest verder werken.

Hij ruste in vrede.

Het Bestuur.

Ingezonden

Gaarne zou ik even willen terugkomen op: „Wij lazén voor u.....” uit de Jaagkieps in uw januari-nummer:

In de 5e alinea zegt Y: „De heer Schwieters was van mening dat je z'n directeur maar eens flink tegen zijn schenen moet schoppen om iets te bereiken”. Tegen deze uitlating van Y. wil ik ten scherpste protesteren.

In de 35 jaren dat ik met mijn volken in de Wieringermeer, de N.O.P. en Oost Flevoland kom heb ik altijd goed en prettig met de Directies en bedrijfsleiders kunnen samenwerken. Ik heb steeds gesteld, dat de belangen van de polder primair en de belangen van de imker secundair waren en als er geen kevers waren de belangen evenwaardig waren. In een gesprek, dat ik met Dr. Ir. Smedingh in 1953 mocht hebben, beaamde deze dit tenvolle. Men wilde echter niet erkennen, dat de bestuiving voor de verbouwer voordeel opleverde door hogere opbrengsten en beter(groter) zaad. Iedere koolzaadverbouwer in Friesland of Noord-Groningen was daar wel van overtuigd. Te bewijzen is dit niet, maar het tegendeel evenmin.

Dan stelt Y. het voor, alsof ik me tegenover het Polderbestuur slecht heb gedragen en aan dit bestuur eisen stelde. Ik zou zo zeggen: als je je zo gedraagt dan hou je dit geen 35 jaar vol.

Nu nog even wat geschiedenis. Het was in 1952, dat in de buurt van Espel (NOP) 250 volken van mij werden verspoten. En als je zo'n poeier krijgt, was het zeker niet onredelijk geweest de eis te stellen, dat zo iets niet weer zou gebeuren. Ik heb dit zelfs niet gedaan. Wel heeft me dit genoopt om in de voorjaarshoofdbestuursvergadering van 1953 te betogen, dat het de hoogste tijd werd, dat we eens met het Polderbestuur over de spuitkwestie gingen praten. Over dit voorstel was men het unaniem eens. Er werd een commissie benoemd, die deze zaak met het Polderbestuur zou opnemen. Daarin werden benoemd: de H.H. van Rappard, Groenveld, Minderhoud en ondergetekende. Mij werd opgedragen om deze bijeenkomst met het Polderbestuur voor te bereiden. Ik heb dit gedaan. Tot tweemaal toe ben ik bij de Directeur Dr. Ir. Smedingh geweest. De eerste keer trof ik hem niet thuis. De tweede keer hebben we de zaak besproken en afgesproken, dat ik aan mijn organisatie zou berichten, dat ze bovengenoemde commissie zouden ontvangen om over deze zaak te spreken. Dit heb ik aan secr. Groenveld medege-deeld.

Ik wachtte rustig het sein voor de bespreking af.

Doch dit sein is voor mij nooit gekomen. Wel zijn de H.H. Groenveld, Seunninga(?) en Minderhoud naar Zwolle getrokken, doch mij hebben ze laten zitten. Dit was voor mij de druppel, die de emmer deed overlopen.

„Daar hebben we dan de kern van een betreurenswaardig misverstand”, volgens Y. Y is óf vreemdeling in Jeruzalem en niet met de feiten op de hoogte óf..... dit laat ik gaarne aan de lezer over.

Ik zou Y. in overweging willen geven, voordat hij weer iemand iets laat „menen” of „voelen”, zich eerst terdege op de hoogte te stellen van de feiten en niet iemand zo maar „voor de schenen gaan schoppen”.

En als je gaat strijden, doe dit met open vizier en verberg je niet achter een of andere letter. Geachte redactie: dank voor de aan mij afgestane plaatsruimte.

Dedemsvaart.

J. H. Schwieters.

Naschrift.

Wij zijn het eens met de heer Sch. als hij zegt, dat het nut van de bijen voor de bestuiving van koolzaad niet bewezen kan worden. De door hem aangehaalde mening van de Friese en Groninger koolzaadverbouwers is dus ook volgens hem waardeloos.

Het protest van de heer Sch. betreft onze uitlating: „De heer Sch. was van mening, dat je zo'n directeur maar eens flink tegen de schenen moet schoppen om iets te bereiken.”

De heer Sch. zei echter zelf in het door ons aangehaalde Deventer Dagblad, sprekende over de „verstoring van de gang in de natuur” door het spuiten: „Wij hebben ertegen gevochten.” Daarmee schop je nu juist de koolzaadverbouwer tegen de schenen.

Willen wij de kans hebben om ondanks alles de bijen van de imkers bij het koolzaad te mogen blijven plaatsen, dan moet je niet „vechten” door te zeggen dat je hem met je bijen schatten aanbrengt (want dat gelooft hij niet) of door te zeggen, dat hij de gang van de natuur verstoort door zijn koolzaad te spuiten (want hij probeert daarmee alleen maar, ten koste van grote financiële offers, zijn oogst te redden); je moet rustig met hem gaan praten en een beroep doen op zijn welwillendheid om de belangen van zijn gasten, de imkers, zoveel mogelijk te ontzien.

Het stukje „geschiedenis” van de heer Sch. geeft ons geen aanleiding tot een wederwoord, want **wij** hadden daarover niet geschreven. Mogen wij, steunend op een traditie van meer dan dertig jaar, onze rubriek „Uit de Jaagkieps”, en dit wederwoord weer ondertekenen met de leter Y?

Discussie gesloten. Red.

Korte berichten

Afd. Schinnen/Afd. Berg en Terblijt/Afd. Heerlen.

Op 1 febr. traden de afd. Schinnen met steun van de afd. Berg en Terblijt en de afd. Heerlen in het strijdperk om elkanders kennis van de bijenteelt eens te meten. Deze lang niet gemakkelijke quiz, die samengesteld en geleid werd door de assistent van de Rijksbijenteeltconsulent, de heer J. M. A. van Os, werd met ere gewonnen door de afd. Schinnen.

Vooral de „parktijkproef“ en de „sorteerproef“ bleken tot grote hilariteit van de meelevende imkers in de zaal een struikelblok te zijn voor de overigens ervaren bijenhouders van de teams.

De ploegen bestonden uit 4 personen, waaronder zeker één oude rot in het vak.

De opbrengst van een loterijtje dekte de gemaakte kosten geheel en bijna elke aanwezige ging met een prijs(je) naar huis. Mede door de gezellige, vriendschappelijke sfeer waarin alles verliep, stelde de heer Willems uit Berg en Terblijt spontaan voor nog eens iets dergelijks te organiseren. (Dus dat moet dan maar!) De heer Ramakers, hoofdbestuurslid en voorzitter van de kring Limburg opende de bijeenkomst en sloot deze later ook weer met o.a. een dankwoord en een presentje voor de medewerkers.

Mej. T. Blankevoort,
secr.esse Afd. Heerlen.

Afd. 's-Gravenhage en O.

Op de in december gehouden jaarvergadering werden de jaarstukken van secretaris en penningmeester behandeld en goedgekeurd. Na afhandeling hiervan kon aan een tweetal leden namens het hoofdbestuur de ere-medaille worden uitgereikt voor 40-jarig lidmaatschap en voor 25-jarig bestuurslidmaatschap in Amsterdam en den Haag.

Verder werd uitvoerig gesproken over de wenselijkheid een afdelingsbijenstal in den Haag te verkrijgen, nodig door het bijenverbod voor een groot gedeelte der gemeente. Vóór en tegen werd nauwkeurig afgewogen en het afd. bestuur gemachtigd voorlopige stappen in deze richting te doen. Resultaten hiervan zullen t.z.t. aan de ledenvergadering worden voorgelegd.

Op de reeds eerder gehouden ledenavond vertoonde de heer Vink een mooie serie kleurendia's over bijenhouden en drachtplanten in Nieuw-Zeeland, welke lezing met grote belangstelling werd aangehoord.

A. S. de Kreuk, secr.

Afd. Apeldoorn

Er zou een nog grotere samenwerking moeten zijn tussen fruittelers en imkers, de eerste hebben dringend behoefte aan veel en goede bestuivers voor hun boomgaarden, de imkers beschikken over deze unieke bestuivers. Voor beide partijen is het van belang, dat er tijdens de bloei niet met giftige stoffen gespoten wordt, daar in het vroege voorjaar de bijen alleen in groten getale aan de bestuiving kunnen deelnemen. De andere insecten, die voor dit belangrijke werk geschikt zijn, zijn dan nog nauwelijks aanwezig. Met deze woorden leidde onze voorzitter de vergadering en tevens de heren G. J. Burgers en G. Rietman van het fruitteeltconsulentschap Tiel in. De heer Burgers bracht onder de titel „Fruitteeltvaria“ een klankbeeld en de heer Roetman een inleiding over ziektebestrijding rondom de fruitbloei. Daar deze agendapunten nogal wat tijd vergden, werd het huishoudelijke gedeelte verschoven naar de maartvergadering. In het vertoonde klankbeeld kwamen de bijen maar weinig ter sprake, maar desondanks viel de vertoning zeer in de smaak, hetgeen niet vreemd is aan het feit dat fruit en bijenteelt ten nauwste met elkaar verbonden zijn. Na inleiding en klankbeeld werd een aantal vragen gesteld en door de heren beantwoord. De voorzitter sloot de vergadering met een tot weerziens op de maartbijeenkomst.

C. L. Noordermee,
2e secr.

Afd. Beetsterzwaag en Omstr.

Vrijdag 14 febr. j.l. kwamen de imkers met hun vrouwen om half acht samen in het overblijfslokaal van de Rijksmiddelbare Landbouwschool te Drachten. Het bestuur had een gezellige avond gepland, ter nabetrachting van de zo goed geslaagde Imkersdag 1968 en de tentoonstelling Litona II. De opkomst was bevredigend en de stemming uiterst prettig. Koffie met koek en een smakelijk hapje werden geserveerd, terwijl met veel aandacht geluisterd werd naar de lezing van één der bezoekers; de grammofoonplaten met vogelgeluiden van de voorzitter en genoten werd van enige vertoonde dia's van hier en ginder. Evenals op vrijwel al onze samenkomsten was ook nu ons hoofdbestuurslid, de heer J. J. Mulder te Apelscha, één van de aanwezigen.

De secretaris,
D. Joustra.

Afd. Doetinchem e.O.

De afd. Doetinchem e.O. nodigt alle imkers uit voor een lezing met lichtbeelden, te houden door de heer Drs. J. J. Beetsma, wetenschappelijk medewerker aan de Landbouwhogeschool te Wageningen, over Bijenteelt en Onderzoek in Amerika, op maandag 17 maart 1969, 19.30 uur in Restaurant Vinkenborg, Hamburgerstraat 44, Doetinchem.

F. B. Blaisse, secr.

Afd. Ede: 40 jaar

Op woensdag 22 jan. j.l. werd het feit herdacht van het 40-jarig bestaan van de afd. Ede (opgericht 24 juli 1928).

De voorzitter, de hr. M. Schoonderbeek, richtte zich

in het bijzonder tot de Heer Burgemeester, de heren Maagendans en Weyland en afgevaardigden van verschillende verenigingen met een hartelijk woord van welkom. Hierna gaf onze secretaris, de heer van Rooyen, een kort overzicht van de afgelopen 40 jaar. In een korte toespraak richtte de burgemeester zich tot de heer Weyland, één der oprichters van de afd. Ede. Het verheugde hem te kunnen meedelen, dat H.M. de Koningin hem de versierselen behorende bij de Orde van Oranje-Nassau in zilver heeft toegekend. De „Harmonie” bracht de heer Weyland een muzikale hulde, daar hij ook nog één der oprichters van deze muziekvereniging was. Ons hoofdbestuurlid de heer Maagendans, reikte hierna, na een korte toespraak, aan de heren J. v. d. Top en H. Borren de gouden medaille uit en aan de heren M. Schoonderbeek, H. v. d. Poel, G. W. Bos en G. Meerveld de zilveren medaille. Al deze heren hebben zich gedurende tal van jaren zeer verdienstelijk gemaakt voor de afdeling. Ten slotte wensten de afgevaardigden van naburige afdelingen ons nog vele goede jaren in vriendschappelijke samenwerking toe.

E. M. Heij.

Afd. Zeist e. O.

Op 27 januari j.l. mochten we onze jaarvergadering houden. In zijn openingswoord stelde de heer De Boer de vraag: wat brengt ons samen? Anders dan bij de aquarium- en vogelhouders en volkstuinders is het imkeren veel meer een zaak van gemeenschappelijk doen, o.a. door gezamenlijk reizen. Ook wees de heer De Boer op de noodzakelijkheid van opleiding en bijscholingen in dit verband op de praktijkcursus, die 1 maart a.s. begint. Indien mogelijk zal in het najaar een bijscholingscursus starten. Begin april is er een avond voor belangstellenden, waarbij we praten over zwermverhinderingsmethoden.

Het bestuur heeft besloten het collectieve abonnement op „Bijennieuws” te laten vervallen. Ieder, die dit wenst, kan een persoonlijk abonnement nemen bij de heer Pater. In verband met de zeer late afrekening van de fruitgelden door de afd. Bunnik kon de penningmeester zijn verslag niet klaar hebben. Het verslag volgt in een volgende vergadering. In de nieuwe kascommissie zijn de heren Heysser en Praamsma benoemd. Bij de verkiezing van bestuursleden is Mevr. v. Dijk herkozen en de heer R. J. v. Zanten benoemd in de vacature van de heer C. L. Hoogeveen. De reiscommissie zal bestaan uit de heren v.d. Veen, v. Zanten en Polman. Met betrekking tot het reizen is gewezen op een goede sluiting van de kasten en de wenselijkheid om in zo groot mogelijke groepen te reizen in verband met de kosten.

Na de pauze heeft de heer Raatgever ons aan de hand van dia's een en ander verteld over de bijenteelt in Nieuw-Zeeland, waarbij ook prachtige opnamen waren van bloeiende bomen, o.a. mimosabomen, waarvan in Nw. Zeeland enkele honderden soorten zijn, die na elkaar bloeien en waarop de bijen graag vlie-

gen. De voorzitter wees tenslotte nog op de vergadering van 21 maart a.s., waar we o.a. een film over de Hoge Veluwe zullen zien.

Jaarverslag. In 1968 zijn verschillende leden door ouderdom en overlijden afgevallen. Gelukkig valt er een toeneming van jonge leden te constateren en steeg ons ledental van 41 naar 42 leden.

De vitrine heeft dit jaar op het terrein van het Lyceum „Schoonoord” gestaan. De zwerm, die er in gedaan was, heeft prachtig gebouwd. Verder heeft deze vitrine ook dienst gedaan als bijdrage aan de tentoonstelling van *Floralia* en volkstuinders.

De afdelingsstal is deze zomer gebruikt voor lessen. Er konden 10 potjes lindehoning en 28 potjes heidehoning worden geoogst. Twee grote en twee kleine volken werden ingewinterd. Vier leden kregen het praktijkdiploma voor bijenteelt en hebben deelgenomen aan de cursus in Meerkkerk.

Drie ledenvergaderingen werden gehouden, waar de wenselijkheid van een bijenparkje, al dan niet gelegen bij een complex volkstuinen, ter sprake kwam. Een zeer interessante lezing over het onderhoud van onze heidevelden is gehouden door de heer de Schmidt.

De aflevering van suiker door de heer Termaten werd te duur geacht en de heer van Beek heeft zich bereid verklaard dit tegen een billijker tarief te doen.

De ontwikkeling der volken kwam in het voorjaar door de langdurige koude slecht op gang. De fruitdracht was slecht, koolzaad matig, linde matig, heide goed tot zeer goed. In het bestuur konden we de heer v.d. Veen verwelkomen, die de plaats heeft ingenomen van de heer Raatgever. We mogen terugzien op een actief jaar, dat met een slechte honing-oogst begonnen is, maar waarin de heide alles goedgemaakt heeft.

M. M. v. Dijk-Oosten,
secr.esse.

Afdeling Assen.

De heer J. van Aarst hield een lezing en dia-avond.

Daar de voorzitter dhr. J. Oostveen wegens ziekte afwezig was, werd de avond geleid door de hr. J. Snoek. In zijn openingswoord heette hij alle aanwezigen van harte welkom en in 't bijzonder de heer J. van Aarst, die deze avond ons iets vertellen kwam over oriëntatievermogen van onze bijen.

Geheel onverwachts ontvingen wij 22 januari j.l. een rouwbrief dat ons lid en vriend de heer L. Vliegghuis op 20 januari, op 63 jarige leeftijd was overleden. Hiervoor werd 1 minuut stilte in acht genomen. Verder deed dhr. Snoek enige mededelingen: n.l. over de mogelijkheid voor het plaatsen van onze bijenvolken op de heide van het Militaire schietterrein te Witten. De gelegenheid voor het gezamenlijk bestellen van de benodigde imkersartikelen en de te houden eindles van de bijencursus voor beginners met uitreiking van de diploma's op 25 januari a.s.

Hierna hield de hr. van Aarst een boeiende causerie

over het oriëntatievermogen van de bijen. Hij ging daarbij uit van een aantal proefnemingen van de ontdekker dr. Karl von Frisch. Daarbij is gebleken, dat de bij zich in de eerste plaats op de zon oriënteert. Maar ook geur, kleur en smaak spelen een grote rol. Na de pauze liet dhr. van Aarst ons de dia's van dhr. D. Aalders, lid van de afdeling Zeist zien, van het leven der bijen, welke hem in bruikleen waren afgestaan. Zeldzaam mooi en dikwijls op zeer korte afstand genomen. De opnamen van de bijna volwassen nymf, waarvan de ogen reeds kleurden en de bijendans, waarbij de hoeveelheid rondedansen en de richting van de dans bepalend zijn voor de afstand en de rijkdom van de drachtbron, verwierpen ieders grote bewondering. Zeer terecht dankte dhr. Snoek namens de ruim 30 aanwezigen dhr. van Aarst voor deze prachtige avond. Tevens is een woord van dank aan dhr. Aalders te Zeist voor het beschikbaar stellen van deze dia's hier zeker op zijn plaats.

Op de zaterdagmorgen van 25 januari werd om 8.15 uur reeds weer gestart voor het bezichtigen van onze verworven bijenstand, een huisje met een zestal verplaatsbare stallen en de gebouwde verenigingsstal voor een 40 tal bijenvolken, waarbij de heer van Aarst zijn bewondering uitsprak voor onze afdelings activiteiten.

Vervolgens had om 10.00 uur in 't café „De Pelikaan” in aanwezigheid van het bestuur, het Hoofdbestuur lid van de groep Drenthe dhr. P. Wijchman, en de commissie van toezicht, de uitgestelde eindles van de gehouden bijencursus voor beginners plaats. Namens de Inspectie van het Landbouwonderwijs stelde de heer J. van Aarst de cursisten enkele vragen, waarna de diploma's werden uitgereikt. Tot slot dankte dhr. Snoek, dhr. van Aarst voor het afnemen van het examen, dhr. Lubbers voor de gegeven lessen en wakte de cursisten op om met onverminderde energie te blijven imkeren, en deelde mede dat bij voldoende deelname getracht zal worden een cursus voor gevorderden te organiseren. Hiervoor gaven zich reeds een 9 tal cursisten op.

J. H. Lubbers, secr.

Afd. Westland

Op 10 januari 1969 vergaderde de afdeling „Westland” in het gebouw „Irene” te Rijswijk. Spreker voor deze avond was dhr. Vink, voorzitter van de afdeling „Den Haag”.

Het onderwerp, het houden van bijen, drachtplanten en honing in Nieuw-Zeeland, ging vergezeld van dia's en de nodige toelichting. Het was een avond waarvoor wij dhr. Vink, die zelf enige tijd op het eiland verbleef, dankbaar zijn. Wij hebben kunnen kennis maken met de moderne ontwikkeling en de gebruiken van de Maori's, de oorspronkelijke bevolking, een prachtige ongerepte natuur, die vele moge-

lijkheden biedt voor de bijenhouderij. Hoewel de business een voorname rol speelt heeft het ons getroffen dat de Overheid hierbij een andere rol speelt dan bij ons, niet met allerlei beperkingen en verlamdende verordeningen, maar helpend, adviserend en begeleidend. In dat opzicht zijn wij, hoewel geen onderontwikkeld, wel een achtergesteld gebied. Het land is b.v. verdeeld in een groot aantal sectoren waarin een overheidsdienaar deze rol vervult o.a. advies over drachtgebieden enz. Er zijn centrales waar de ingeleverde honing met zeer moderne apparatuur wordt verwerkt. De teelt die wel wat eenvoudiger wordt beoefend dan bij ons is zeer lonend.

P. Horneman, secr.

Afd. West-Friesland

Zaterdag 22 februari diende de afdeling „West-Friesland”, haar zgn. voorjaarsbijenkomst in hotel De Roskam te Hoorn.

In zijn openingswoord heette de voorzitter, de heer H. Boelis, speciaal welkom de inleider van deze middag, de heer A. Laban uit Bennekom, benevens enkele imkers uit de inmiddels opgeheven afdeling Andijk. Deze Andijkers zijn nu aangesloten bij de afd. West-Friesland. Spreker sprak de hoop uit, dat deze mensen zich spoedig in hun nieuwe afdeling thuis zullen voelen. Daarna volgde een bespreking aangaande de verhuurprijzen van bijenvolken voor de bestuiving van tuinbouwgewassen.

De minimumbedragen zijn als volgt vastgesteld: voor de bestuiving van fruittuinen f 15,— per kastvolk en f 12,50 per korfvolk.

Voor het plaatsnemen van bijen in kassen: (aardbeien, pruimen, perziken, bessen, meloenen etc.): f 35,— per drie weken en voor elke week meer, telkens f 10,— extra.

Deze bedragen kunnen door de imkers in voorkomende gevallen worden verhoogd en zijn EXCLUSIEF vrachtkosten. Doordat de afstanden tussen imker en huurder nogal variëren, wordt de vrachtprijs individueel vastgesteld. Volgens de sekretaris, de heer J. Water te Wijdenes, is er weer goede vraag naar bijenvolken voor bestuivingsdoeleinden. De imkers, die nog volken beschikbaar hebben voor het komende seizoen, wordt aangeraden, deze bij hem aan te melden.

Met twee films en enkele praktische toelichtingen op imkersgebied vervolgde de heer Laban het programma. Uit zijn toelichting op de film over de kunstmatige kweek van hommels bleek wel, dat dit op grote moeilijkheden stuit. Er is dan ook geen enkele aanleiding, te veronderstellen dat de agrarische wereld het zonder bijen kan stellen, wil men maximale oogsten verkrijgen.

Na het interessante betoog van de heer Laban, volgde de rondvraag.

Als belangrijkste resultaat kwam hieruit naar voren, dat men een excursie zal aanvragen bij de abdij van Edmond, alwaar men zich ook met de imkerij bezig houdt.

Ruim 5 uur sloot de voorzitter de vergadering met een dankwoord aan de heer Laban voor zijn betoog en de aanwezigen voor hun goede opkomst.

G. Willems.

Afd. Soest

Op 30 januari hield de afd. Soest haar jaarvergadering. Na de opening door de voorzitter las de secretaris een brief voor van de directeur van Dierenpark Amersfoort, waarmede deze dankte voor de vitrine en de observatiekast, die de afgelopen zomer in het park geplaatst waren en waarvoor grote belangstelling bleek te bestaan.

Besloten werd tot aankoop van een nieuwe slinger, 2 volken voor de nieuwe cursus en de aanmaak van 10 nieuwe reisrekken. De bestaande rekken, waarmee veelvuldig gereisd werd, bleken in de praktijk uitstekend te voldoen. De vereniging zal voortaan beschikken over 25 rekken voor 4 kasten en 16 rekken voor 1 kast. Er werd een nieuwe reiscommissie benoemd.

De stand op de Floralia werd dit jaar uitstekend verzorgd door de hr. C. Uiterwijk. Grote belangstelling genoot ook hier de observatiekast, die uit de dieren-tuin was overgeplaatst. Voor de komende cursus voor beginners werden reeds een vijftal volken toegezegd. Het jaarverslag van de penningmeester was zeer bevredigend.

Op 10 januari werd een interessante lezing gehouden door de hr. A. J. Lindenberg van de Rijksdienst IJssel-meerpolders over het verleden, heden en de toekomst van dit nieuwe land. De hr. G. Zwanenburg van de Bergingsdienst Vliegtuigwrakken sprak over wat het IJsselmeer en Zuidelijk Flevoland ons leren over de recente geschiedenis (1940-1945). Ruim 200 mensen woonden deze avond bij en iedere 20ste bezoeker ontving een potje honing.

R. J. Veldhuizen Jr.

Afd. Driebergen

Op 19 april a.s. hopen wij weer onze jaarlijkse Bijenmarkt te houden. Ons programma voor deze markt bestaat uit: markt van bijenvolken en imkersartikelen, excursie naar de heidetuin met gratis vervoer en onder deskundige leiding een rondleiding. Tijdens de markt zullen enkele prachtige bijenfilms vertoond worden. We verwachten ook nu weer een ruime aanvoer van bijenvolken. Vorig jaar waren ruim 100 volken aangevoerd.

P. J. Beens.

SPEURBIJTJES

Tarief: tot 20 woorden f 2,50, elke 4 woorden meer f 0,50. Bij vooruitbetaling te voldoen op gironummer 84 68 01 van de Vereniging tot bevordering der Bijenteelt te Wageningen. Inzendtermijn vóór de 10e van de maand.

TE KOOP: 4 nieuwe korven en 1 kieps voor f 36,— en imkersgereedschap. Koopje. P. de Groot, Zouwendijk 37, Ameide. WIE heeft nog bokalen, die hij verkopen wil? Oostergetel, Werkhorst 46, Meppel.

AANGEBODEN: Bijenvolken in kasten en korven en op ramen. Zowel Carnica als het Nederlandse ras. „De Bijenkorf”, Meentweg 103, Eemnes. Tel. 02153-6704.

AANGEBODEN: Nog enkele miniatuur bijenkorfjes in de maat 23 x 28 cm. Normaal van stro gevlochten. „De Bijenkorf”, Meentweg 103, Eemnes. Tel. 02153-6704.

AANGEBODEN: z.g.a.n. gebruikte imkersartikelen tegen de helft van de nieuwprijs. „De Bijenkorf”, Meentweg 103, Eemnes. Tel. 02153-6704.

AANGEBODEN: Nederl. Koolzaad-, Klaver- en Lindehoning à f 2,20 per kg. Verpakt in bussen van 25 kg. Boekweithoning (import) à f 1,65 per kg. „De Bijenkorf”, Meentweg 103, Eemnes. Tel. 02153-6704.

TE KOOP: Bijenvolken in korven en kasten. J. Zwierink, van Breestraat 21 huis, Amsterdam, Tel. 020-798723.

TE KOOP GEVRAAGD: per half april: 2 goede Krainer volken met of zonder Simplex kast. A. Oosterwoud, Skeanewei 14, Boornbergum (Fr.).

TE KOOP: 15 zesramers en 9 simplexkasten, goed bevolkt. Bevr.: Maarten Trompstraat 15, Aalst (N.B.), Tel. 04904-2016 na 6 uur.

TE KOOP GEVRAAGD: Bijenvolken in korven en kasten. Tevens imkersartikelen, Simplexkasten, Spaarkasten, Korven en Honingslingers. En alles wat verder te koop is op bijenteeltgebied. Alles aan huis afgehaald tegen contante betaling. „De Bijenkorf”, Meentweg 103, Eemnes. Tel. 02153-6704.

NIJEUWE simplexkasten, enkelwandig, dubbele broedkamer met ramen, geschilderd wit met groene banden f 35,—. Zesraamskastjes van duimhout met ramen f 12,—. Uitgebouwde ramen, Broed 100 Honingramen 80 cent. Ronde korf f 12,—. Schepkorf f 10,—. Bijenkap of sluier f 6,—. Voerbak ir. Mommers f 12,—. Voerraam voor droge suiker f 1,50. Draadrooster f 3,—. Stamphoning, prima voor uw bijen f 1,70 per kg. Simplexkasten met ramen, dak met zink, geschilderd groen met witte banden f 29,50. Losse ramen Broed 30, Honingramen 25 cent.

HONING MET EERSTE PRIJZEN BEKROOND. Klaverhoning f 2,30, Linde f 2,40, Fruit f 2,45, Heide f 4,50 per kg. Minimum afname 25 kg. Verzending ook naar België.

HET VAN OUDS BEKENDE ADRES: Bijenpark Brulleman, Breukelen, Zandpad 42a, telefoon 03462-1303 - Giro 377905.

GEVRAAGD: een honingslinger en spaarkasten. Bijenpark Brulleman, Breukelen, Zandpad 42a, Tel. 03462-1303.

TE KOOP: wegens hoge leeftijd: 10 kasten en 14 korven met prima volken (elk aannemelijk bod). J. Eising, Mepperstraat 13, Meppen (Dr.), Tel. 05917-464.

WEGENS STERFGEVAL TE KOOP: 7 goedbevolkte bijenkasten, lege kasten, 100 ramen met kunstraat, korven, een vierraamslinger met hand- en motoraandrijving, alsmede sluitjers en alles wat met bijen te maken heeft, voor de spotprijzen van f 400,—. Moet weg. Wed. v. d. Hurk, Hoog-Geldrop 58, Geldrop.

H. H. IMKERS

Zendt vanaf heden al uw

RUWE RAATWAS

rechtstreeks of in verenigingsverband naar....

HONINGZEMERIJ

W. van 't Land

Telefoon 2607 Barneveld

U zult zien, wij betalen de hoogste prijs. Desgewenst KUNSTRAAT terug.

Ook in 1969 staan wij weer geheel voor U klaar met een nog grotere voorraad imkersartikelen van nog betere kwaliteit voor de laagste prijzen.

Ook voor diverse soorten Nederlandse en importhoning slaagt U bij ons beter. Wij kunnen U leveren in bussen en potten. De prijzen zijn beslist lager bij ons.

Vraagt prijslijst van materialen en/of honing.

BIJENSTAND H. T. VAN DAM & Zn,

JUBBEGA (Fr.) — Tel. 05165-382